ROK IX

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nr 1

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 STYCZNIA 1934 ROKU

OTWARCIE MUZEUM PRZEMYSŁU I TECHNIKI

W dn. 16 grudnia 1933 odbyła się uroczystość otwarcia Muzeum Przemysłu i Techniki w Warszawie. Na inaugurację nowej placówki (której zbiory mieszczą się częściowo przy ul. Krakowskie Przedm. 66 i częściowo przy ul. Tamka 1) przybył Pan Prezydent Rzplitej, w otoczeniu członków Rządu; zjawili się również liczni przedstawiciele świata przemysłowego i naukowego. Szereg przemówień wygłoszony został przez pp.: Prof. Ponikowskiego, Premjera Jędrzejewicza, Prez. Słomińskiego, Dyr. Śliwińskiego, zakończony został referatem p. Inż. Jackowskiego o organizacji Muzeum.

Dział wytwórczości chemicznej (mieszczący się przy ul. Tamka) przedstawia się okazale i bardzo estetycznie. Wyróżniają się eksponaty, ilustrujące następujące gałęzie przemysłu chemicznego: sztuczne nawozy azotowe, przerób węgla kamiennego, materjały wybuchowe, półprodukty i barwniki organiczne, gazy techniczne, wyrób jedwabiu sztucznego, przerób tłuszczów, przerób kości, przemysł gumowy, wyrób farb i lakierów, fabrykacja sody, farmaceutyka. Przemysł zapałczany zobrazowany jest zarówno pięknym modelem fabryki zapałek w ruchu, jak ciekawemi fotomontażami.

Należy zaznaczyć, że Muzeum Przemysłu i Techniki, które działa w porozumieniu z innemi polskiemi muzeami technicznemi, zdążyło już wydać Przewodnik, zaopatrzony w liczne ilustracje.

Nowa instytucja, jako jedna z dźwigni postępu technicznego w Polsce, powinna korzystać z najbardziej wydatnej pomocy przemysłu krajowego, zwłaszcza jeśli przyjrzeć się postępom muzealnictwa przemysłowo-technicznego w innych krajach.

Powszechnie znane Muzeum Techniki w Monachjum, Institut des Arts et Matiers w Paryżu, zbiory przemysłowe w innych stolicach świata wskazują drogę, po której powinno kroczyć nasze Muzeum Przemysłu i Techniki. O ile jednak zagraniczne instytucje mają już za sobą dziesiątki, niekiedy ponad setkę lat istnienia, o tyle polska placówka powstaje dopiero teraz i dlatego też trudno byłoby mierzyć zbiory warszawskie skalą zagraniczną. W ramach naszych możliwości i w ciągu niedługiego okresu czasu, przeznaczonego na organizację Muzeum, zrobiono jednak bardzo wiele. Wprawdzie zbiory Muzeum znajdują się w dwóch lokalach, co nie sprzyja celowemu rozmieszczeniu eksponatów. Ale układ wystawionych przedmiotów, tudzież jego systematyka dają przejrzysty i jasny obraz tych gałęzi wytwórczości, które są reprezentowane w Muzeum. Na szczególną uwagę zasługuje dział cukrownictwa, któremu przeznaczono jedną salę. Obok precyzyjnie wykonanego modelu cukrowni i eksponatów ilustrujących przebieg procesu produkcyjnego, bardzo bogato przedstawia się dział historyczny z najstarszemi w języku polskim publikacjami, dotyczącemi technologji cukru.

Skoro już mowa o dziale historycznym, to należy również zwrócić uwagę na ciekawy zespół instrumentów i przyrządów fizycznych, pochodzących z dawnej Szkoły Głównej.

Zasługa szybkiego i celowego zorganizowania zbiorów muzealnych przypada przedewszystkiem kierownikom nowej placówki. Dyrektor Muzeum, p. Inż. Kazimierz Jackowski, energiczny organizator, doprowadził w bardzo szybkim czasie do uruchomienia Muzeum i wzorowego ułożenia zdobytych często z wielkim trudem eksponatów.

Dział chemiczny, obrazujący w oryginalny sposób przebieg chemicznych procesów produkcyjnych, zawdzięcza pokonanie tysiącznych trudności przy organizacji, tudzież celowe zgrupowanie eksponatów — gorącemu rzecznikowi spraw Muzeum na terenie przemysłu chemicznego, niestrudzonemu w zabiegach ku gromadzeniu możliwie największej ilości eksponatów: delegatowi Zarządu Muzeum do Sekcji Chemicznej, p. Inż. Wiktorowi Sommerowi. Słowa uznania należą się również Przewodniczącemu Sekcji Chemicznej Muzeum, p. Inż. Janowi Podraszce.

Należy sądzić, że nasz przemysł chemiczny nieustannie wzbogacać będzie zbiory Muzeum coraz to nowemi eksponatami, obrazującemi rozwój i postępy technologji chemicznej.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 15 grudnia 1933 do 1 stycznia 1934 Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach traktatowych:

opracował postulaty przemysłu chemicznego w związku z rokowaniami o traktaty handlowe z Kanadą, Danją, Finlandją, Łotwą i Estonją,

wystąpił o ustalenie kontyngentu przywozowego do Holandji na makuchy polskie,

występował w sprawie trudności uzyskania przydziału dewiz w Danji,

występował w sprawie uzyskania kontyngentu bieli cynkowej w Rumunji,

występował w sprawie wywozu węgla drzewnego z drzew iglastych do Austrji.

W sprawach kompensacyjnych:

występował w sprawie rozszerzenia listy kompensacyjnej w Brazylji na szereg artykułów chemicznych (obecnie cały import brazylijski zrównoważony jest wywozem żelaza),

zajmował się organizacją eksportu ceraty, chlorku cynku, salmjaku i węglanu amonu na zasadzie kompensacji,

zajmował się sprawą organizacji importu łojów zwierzęcych z Ameryki Południowej.

W sprawach eksportowych:

zajmował się sprawą obniżenia cen opakowań blaszanych dla artykułów chemicznych, wywożonych zagranicę i uzyskał odpowiednie zniżki (w opracowaniu jest sprawa obniżenia cen opakowania drewnianego),

badał wspólnie z Izbą Przemysłowo-Handlową w Warszawie sprawę obniżenia cen spirytusu, soli i drzewa na potrzeby eksportowe,

badał sprawę możliwości rozszerzenia stosunków handlowych z Anglją,

badał nadal możliwości wywozu artykułów chemicznych do Związku państw Afryki Połudn., wskutek czego nawiązane zostały nowe stosunki,

badał możliwości ponownego nawiązania stosunków z Chinami,

współpracował z przedsiębiorstwami chemicznemi w kierunku rozszerzania wywozu do Palestyny,

badał w porozumieniu z Izbą Przemysłowo-Rolniczą możliwości wywozu polewy kaflowej,

W sprawach kolejowych:

występował w sprawie taryf tranzytowych przez Czechosłowację przy eksporcie artykułów chemicznych,

występował w sprawie rozszerzenia ulg przewozowych przy wywozie ceraty i imitacji linoleum,

współpracował z Ministerstwem Komunikacji w sprawie zmian taryfowych na pył odlewniczy,

badał i opinjował sprawę rozróżniania w nomenklaturze kolejowej tłuszczów i olejów roślinnych,

występował do Ministerstwa Komunikacji w sprawie zreformowania stosunków przewozowych w zakresie superfosfatów,

występował w sprawie obniżenia kontyngentu eksportowego w taryfie wywozowej dla salmjaku i węglanu amonu.

ZE SPRAW TŁUSZCZOWYCH

Jak już donosiliśmy, dn. 2 grudnia r. ub. odbyło się na terenie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych zebranie porozumiewawcze przemysłu i rolnictwa, które zgodnie ustaliło prowizoryczny kontyngent przywozowy ciekłych olejów roślinnych na cele jadalne w roku gospodarczym 1933/34 — na 11.000 tonn. Sprawa 1.600 tonn olejów ciekłych ponad powyższą liczbę ma pozostać jeszcze otwarta do kwietnia lub maja r. b.

Skolei grupa przemysłowa musiała zająć się rozdziałem kontyngentu przywozowego między poszczególne olejarnie i rafinerje. Jest to sprawa bardzo trudna, gdyż ilość dozwolona do przywozu jest bardzo nieznaczna i nie pozwoli zatrudnić warsztatów przetwórczych aż do nowych zbiorów w wyższym stopniu, niż ok. 50% ich zdolności przetwórczej. Dlatego też uzgodniony klucz rozdziału musi wymagać wiele pracy i trudów.

W każdym razie uzgodniono bezspornie pewne tezy, dotyczące zasady rozdziału między poszczególne olejarnie i rafinerje. Przedewszystkiem więc ustalono, że rafinerje, stanowiące z olejarniami jeden objekt fabryczny lub związane organicznie z olejarniami, nie będą domagały się bezpośredniego przydziału, lecz tylko pośrednio — przez zakłady olejarskie.

Ponadto wystąpiono do Min. Przemysłu i Handlu z prośbą, aby z przydziałów przywozowych mogły korzystać tylko te zakłady przemysłowe, które były czynne w r. 1931 i 1932. Oparto się tutaj na precedensie, wynikającym z ogłoszonego w „Monitorze Polskim" Nr. 236 Rozporządzenia o przywozie towarów kolonjalnych.

Ustalono wreszcie zgodnie zasadę wolnego wyboru rodzaju nasion oleistych, z uwzględnieniem takiej wydajności olejów, jaka praktycznie miała miejsce w ciągu r. 1933.

Z ZAGADNIEŃ TARYFOWYCH

Ministerstwo Komunikacji zaczęło stosować w ostatnich czasach przy tworzeniu nowych taryf eksportowych kontyngenty, od których wyzyskania zależne jest działanie zniżek przewozowych. System ten jednakże nasuwa szereg zastrzeżeń. Przedewszystkiem wysokość eksportu jest niemożliwa w obecnych czasach do obliczenia, w wielu bowiem wypadkach eksport jest ściśle zależny od pozwoleń na przywóz uzyskanych zagranicą, lub też od wahań konjunkturalnych. Toteż eksporter nie mając pewności, że uda mu się wyzyskać kontyngent boi się ryzykować zawarcie tranzakcji na mniejsze kwoty, gdyż wtedy przepada mu zniżka przewozowa, zostają zatem naruszone podstawy kalkulacji. Z drugiej strony — przy tworzeniu nowych taryf wywozowych przeważnie mamy do czynienia z wywozem pionierskim, który tembardziej jest nieokreślony pod względem wysokości.

W przemyśle chemicznym zniżki przewozowe, przyznane w taki sposób, dały wybitnie ujemny rezultat, gdyż eksporterzy rezygnują z korzystania z taryf eksportowych portowych i dokonują tranzakcyj przez porty niemieckie, zwłaszcza, że koleje niemieckie odrazu przyznają pewne konkretne zniżki na niewielkie nawet stosunkowo transporty. Stosowanie takich ograniczeń kontyngentowych jest tem niesłuszniejsze, że przy obecnie zwężonym rynku wewnętrznym producent stara się wyzyskać wszelkie możliwości eksportowe, i czyni duże wysiłki w kierunku ulokowania zagranicą jaknajwiększych ilości towaru. Toteż ustalenie kontyngentu przestaje być dla niego podnietą, jak sądzi Ministerstwo Komunikacji, a raczej jest wyraźnie krępującem ograniczeniem. Wydaje się nam, że stosowanie kontyngentów może mieć raczej znaczenie w taryfach importowych, gdyż importer wskutek tego byłby zmuszony do czynienia jednorazowych większych zamówień i ustalenia jednakowego kierunku transportu.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Subwencjonowana przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Warszawie mapa rozmieszczenia przemysłu w Polsce wyszła z druku w listopadzie r. 1933. Mapa, w formacie 105 x 75 cm obejmuje następujące działy przemysłu: górnictwo, hutnictwo, przemysł naftowy, metalowy, mineralny, chemiczny, włókienniczy, drzewny, spożywczy, oraz zakłady użyteczności publicznej (elektrownie, gazownie, wodociągi). Każdy dział przemysłu oznaczony jest odmiennym kolorem, ponadto zaś specjalne sygnały wskazują wielkość poszczególnych zakładów przemysłowych. Okrąg przemysłowy południowo-zachodni zobrazowany jest osobno w podziałce podwójnej, zagłębia zaś naftowe i węglowe — w podziałce dziesięciokrotnej mapy głównej. Ponadto reprodukowane są plany portów w Gdyni i w Gdańsku. Sieć kolejowa i wodna wskazuje położenie zakładów pod względem komunikacyjnym.

Mapa wykonana została na podstawie oficjalnych materjałów Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz szczegółowych uzupełnień.

Cena mapy wynosi zł. 35, podklejonej — zł. 45; do nabycia jest w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

KRONIKA

W dn. 14 grudnia 1933 odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem przedewszyskiem zreferowano stan rokowań o traktaty handlowe. Stwierdzono, że przy wszystkich negocjowanych w roku bieżącym traktatach — sprawy obrotu produktami chemicznemi grają bardzo poważną rolę. Postanowiono, aby Związek w dalszym ciągu współpracował przy rokowaniach, nie cofając się przed kosztami, wynikającemi z konieczności wyjazdów zagranicę. Powstające wskutek tego niedobory finansowe Związku muszą być pokryte przez odpowiednie wpłaty.

Wobec wejścia w życie z dniem 1 stycznia 1934 znowelizowanych Ustaw o czasie pracy i o urlopach dla pracowników — wyjaśnione zostały wszystkie prawa i obowiązki przedsiębiorstw, zwłaszcza w zakresie przepisów o czasie pracy.

Następnie — przeprowadzona została szczegółowa dyskusja nad niektóremi społeczno-gospodarczemi poczynaniami Związku. Stwierdzono, że stała współpraca, jaką sobie zapewnił Związek z wybitną siłą techniczno-naukową, da nietylko możność celowiej i owocniej opracowywać zagadnienia normalizacyjne, ale jednocześnie pozwoli na dokładniejsze studjowanie nowych chemicznych możliwości produkcyjnych i udzielanie informacyj zrzeszonym przedsiębiorstwom, zwracającym się do Związku w sprawach rozszerzenia swego programu produkcyjnego. Liczne względy przemawiają za utworzeniem w biurze Związku archiwum, które zawierać będzie wszystkie wiadomości i dane cyfrowe, oświetlające możność produkcji w kraju nowych artykułów chemicznych.

Zarząd Związku postanowił zachęcić przedstawicieli przemysłu chemicznego do wzięcia udziału w Międzynarodowym Kongresie Chemicznym w Madrycie.

Dn. 6 grudnia 1933, w lokalu Instytutu Naukowego Organizacji i Kierownictwa (Mokotowska 51), odbyło się plenarne zebranie Sekcji Chemicznej Instytutu. Zebraniu przewodniczył p. Dyr. Z. Toeplitz. Po wygłoszeniu przez p. Inż. M. Bornsteina referatu o celach i zadaniach Sekcji, rozwinęła się dyskusja, ujawniająca jednomyślność zapatrywań na metody przyszłych poczynań. Ustalono konieczność przyciągnięcia do współpracy doświadczonych i wybitnych przemysłowców, którzy wraz z pionierami zasad naukowej organizacji będą tworzyli uzupełniający się zespół. Zagadnienia, wykraczające poza ramy ścisłych zainteresowań chemicznych, jak np. gospodarkę cieplną, elektryczną i t. d., postanowiono rozważać nie na zebraniach Sekcji, lecz na plenarnych posiedzeniach Instytutu.

Do Zarządu Sekcji zostali wybrani: p. M. Holtorp (przewodniczący), pp. M. Bornstein, Z. Toeplitz, E. Trepka (członkowie), p. J. Wierusz-Kowalski (sekretarz).

Przed zakończeniem zebrania — Prof. Z. Polanowski wygłosił odczyt p. t. „Drogi przyszłego przemysłu chemicznego".

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Monitorze Polskim" Nr. 287 z dn. 15 grudnia 1933 ukazał się pod poz. 312 okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 27 października 1933, podający wykaz trucizn i silnie działających środków farmaceutycznych, których odprawa celna może się odbywać tylko na zasadzie zaświadczeń władz administracyjnych II Instancji, wydawanych na przeciąg jednego roku.

W Dz. Taryf Nr. 75 ukazało się Rozporządzenie na zasadzie którego ustalona została wyjątkowa taryfa eksportowa dla chlorku cynku.

Pozatem obniżony został kontyngent obowiązujący w taryfie portowej dla mąki kostnej i litoponów.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,53 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,52 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	92 „
„ czysty	104 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlor ciekły	115 „
Chlorek cynku 50° Bé	30 „
*Chlorek wapna bielący	30,6 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chlorobenzol	165 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220 „
* „ techniczna 85/88%	160 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	230 „
Klej skórny biały	270 „
Krezol czysty	128 „
Kwas azotowy tech. 36° Bé za 100% HNO_3	95 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00 „
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 zł.
„ rogowa 13/14% N	40 „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina	175 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	115 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8,00 „
Smoła preparowana	16,50 „
Saletra amonowa	100 „
Saletra potasowa	130 „
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	55 „
* Saletra sodowa rafinowana	75 „
*Salmjak raf.	120 „
Siarczan amonu	28,45 „
* Siarczan miedzi	65—75 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
* „ kaustyczna	60 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	155 „
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10,72 „
Toluol czysty	115 „
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% NH_3	60 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8. tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Jabłonna 5. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 5.91-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA", Warszawa. Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa. Mazowiecka 7, tel. 584-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 206-80.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW" Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa. Mazowiecka 7, 5.84-30

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszewa Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11